

- 36800 VII Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2026
- 36820 VII Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2025 (wijziging samenhangende met de Miljoenennota)
- Nr. 7 Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 september 2025

Mede namens de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties informeer ik de Tweede Kamer via deze brief over nieuwe voorstellen met financiële gevolgen (€ 20 mln. of meer in enig jaar) die zijn opgenomen in de Suppletoire Begroting September 2025 en de Ontwerpbegroting 2026 (beiden Begrotingshoofdstuk VII Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties). Hier wordt conform wetsartikel 3.1 van de Comptabiliteitswet 2016 per voorstel ingegaan op doelen, instrumenten, financiële gevolgen, verwachte doeltreffendheid en doelmatigheid en voorgenomen monitoring en evaluatie. Sinds eind 2021 gebeurt dit Rijksbreed via de werkwijze “Beleidskeuzes uitgelegd”, zie Kamerstuk 31 865, nr. 198.

In deze brief zijn onderstaande beleidsvoorstellen opgenomen:

Suppletoire Begroting September 2025:

Begrotingsartikel 1 Openbaar bestuur en democratie

- Organisatie Tweede Kamer verkiezingen

Ontwerpbegroting 2026:

Begrotingsartikel 15 Een veilig Groningen met perspectief:

- Bouwkosten Batch 1588 / Hogere bouwkosten compensatie gemeenten en provincie (Maatregel 17 Nij Begun)
- Sociale Agenda Groningen (Maatregel 34 Nij Begun)
- Maatwerk onuitlegbare verschillen (Maatregel 12 Nij Begun)
- Verduurzaming bij (middel) zware versterking (Maatregel 28 Nij Begun)

1. Organisatie Tweede Kamer verkiezingen

Beleidskeuzes uitgelegd

1. Doel(en)	<p>Gemeenten hebben de wettelijke taak verkiezingen te organiseren. Daarvoor ontvangen ze een vergoeding die periodiek wordt uitgekeerd via het Gemeentefonds. De aankomende vervroegde Tweede Kamerverkiezing brengt kosten met zich mee voor gemeenten. Na de Tweede Kamerverkiezing in 2023 is dit de tweede vervroegde verkiezing in korte tijd. De aangenomen motie Timmermans cs. (36760-3) verzoekt de regering voor de organisatie van de vervroegde verkiezing financiële middelen beschikbaar te stellen aan gemeenten.</p> <p>Met deze extra eenmalige vergoeding komt het kabinet gemeenten tegemoet in de extra kosten voor de organisatie van de aankomende vervroegde Tweede Kamer verkiezing. Hierdoor hebben gemeenten voldoende middelen beschikbaar om de vervroegde verkiezing te organiseren.</p>				
2. Beleidsinstrument (en)	Het gekozen beleidsinstrument betreft het toevoegen van de middelen aan de algemene uitkering (AU) van het Gemeentefonds. Via de vaste verdeelsleutel worden de middelen verdeeld over gemeenten.				
3. Financiële gevolgen A. voor het Rijk	<table border="1"><thead><tr><th data-bbox="619 1912 914 1984">Bedragen x € mln.</th><th data-bbox="914 1912 1046 1984">2025</th></tr></thead><tbody><tr><td data-bbox="619 1984 914 2080">Extra vergoeding organisatie Tweede</td><td data-bbox="914 1984 1046 2080">60</td></tr></tbody></table>	Bedragen x € mln.	2025	Extra vergoeding organisatie Tweede	60
Bedragen x € mln.	2025				
Extra vergoeding organisatie Tweede	60				

	Kamerverkiezing 2025
B. voor maatschappelijke sectoren	De middelen komen via het gemeentefonds direct ten bate van gemeenten.
4. Nagestreefde doeltreffendheid	Verkiezingen zijn de ruggengraat van onze democratie. Met de beschikbare middelen kunnen gemeenten hun taak om verkiezingen te organiseren naar behoren uitvoeren.
5. Nagestreefde doelmatigheid	<p>Bij het vaststellen van de hoogte van de eenmalige extra vergoeding is met een aantal factoren rekening gehouden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het bedrag is gebaseerd op onderzoek naar de kosten voor gemeenten bij de organisatie van reguliere verkiezingen in 2023 en 2024¹. • Er is rekening gehouden met algemene prijsstijgingen sinds de verkiezingen in het kostenonderzoek. • Gemeenten ontvangen jaarlijks een vergoeding voor het organiseren van verkiezingen in het gemeentefonds. • De Tweede Kamerverkiezing vindt twee jaar eerder plaats dan gepland en daarom is rekening gehouden met een vergoeding naar rato.
6. Evaluatieparagraaf	Iedere verkiezing wordt geëvalueerd met als doel te onderzoeken welke verbeteringen in het verkiezingsproces mogelijk zijn. Hierbij wordt ook geëvalueerd hoe in het algemeen de organisatie van de verkiezing is verlopen, en gereageerd op eventuele evaluatie-adviezen van de Kiesraad, VNG en NVVB.

¹ Kamerstuknummer 35 165, nr. 90

2. Bouwkosten Batch 1588 (Maatregel 17) / Hogere bouwkosten compensatie gemeenten en provincie

Beleidskeuzes uitgelegd

1. Doel(en)

In het bestuurlijk overleg Groningen van 2 juli 2018 is afgesproken tussen het Rijk en de gemeenten om de versterking van woningen in batch 1588 voor te zetten op basis van de voorbereide versterkingsadviezen (NPR9998:2015). De gemeenten Groningen, Midden-Groningen en Eemsdelta leiden de versterking in

	<p>plaats van de NCG zoals in de reguliere versterkingsoperatie.</p> <p>De ophoging van het budget voor Batch 1588 bestaat uit middelen voor indexering, met name het dekken van gestegen bouwkosten, en heeft als doel de versterking van de woningen in batch 1588 af te ronden.</p>																
2. Beleidsinstrument (en)	<p>Het budget voor batch 1588 wordt verhoogd met € 98,2 mln., waarvan € 33,5 mln. al eerder bij Nij Begun was gereserveerd voor gestegen bouwkosten. Het bedrag wordt aan de gemeenten uitgekeerd. ²</p>																
3. Financiële gevolgen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Budget (€ mln.)</th> <th>totaal</th> <th>'25</th> <th>'26</th> <th>'27</th> <th>'28</th> <th>'29</th> <th>'30</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Totaal batch 1588</td> <td>98,2</td> <td>-</td> <td>98,2</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>	Budget (€ mln.)	totaal	'25	'26	'27	'28	'29	'30	Totaal batch 1588	98,2	-	98,2	-	-	-	-
Budget (€ mln.)	totaal	'25	'26	'27	'28	'29	'30										
Totaal batch 1588	98,2	-	98,2	-	-	-	-										
A. voor het Rijk																	
B. voor maatschappelijke sectoren	N.v.t.																
4. Nagestreefde doeltreffendheid	<p>De verhoging van het budget zorgt ervoor dat de versterking van woningen binnen batch 1588 op tijd kan worden uitgevoerd. Het doel is om vertraging voor bewoners te voorkomen en te zorgen dat zij geen aanzienlijke eigen bijdrage hoeven te leveren aan de versterking van hun woning.</p>																
5. Nagestreefde doelmatigheid	<p>De aanvullende middelen zorgen ervoor dat de uitvoering van batch 1588 kan doorgaan, zodat bewoners minimaal een gelijkwaardige woning terugkrijgen. Bij de besluitvorming over de reservering van middelen voor indexatie is uitgegaan van een middenscenario. De werkelijke kosten bleken echter hoger dan verwacht. Dankzij de aanvullende generale</p>																

² Via het onderdeel 'd' uit de meerjarige SPUK regeling voor Groningen: [wetten.nl-Regeling - Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen 2024-2030 - BWBR0049907](https://wetten.nl/Regeling-Meerjarige-regeling-verstrekking-specifieke-uitkeringen-aardbevingsgebied-Groningen-2024-2030-BWBR0049907)

	dekking is het budget alsnog toereikend om deze extra kosten op te vangen.
6. Evaluatieparagraaf	De drie gemeenten die batch 1588 uitvoeren, ontvangen de middelen via de meerjarige SPUK-regeling voor Groningen ³ en zullen jaarlijks voortgangsrapportages (zowel inhoudelijk als financieel van aard) delen met BZK om hierin geboekte resultaten te duiden. De voortgangsrapportages worden ook betrokken bij de jaarlijkse Staat van Groningen & Noord-Drenthe, die door een onafhankelijke partij wordt samengesteld. Met de Staat van Groningen en Noord-Drenthe verschijnt jaarlijks een complete monitor van de output, outcome en impact van alle onderdelen van het beleid ten aanzien van het herstellen van de gevolgen van de gaswinning uit het Groningenveld en de generatielange investeringen in verduurzaming, sociaal welzijn en economische ontwikkeling.

3. Sociale Agenda Groningen (Maatregel 34)

Beleidskeuzes uitgelegd

1. Doel(en)	In de kabinetsreactie op de parlementaire enquête gaswinning Groningen is een dertigjarige aanpak ten behoeve van welzijn en sociaal herstel voor Groningen en Noord-Drenthe aangekondigd (maatregel 34, sociale agenda). Doel is dat bewoners concreet perspectief krijgen op een
--------------------	--

³ via het onderdeel 'd' uit de meerjarige SPUK regeling voor Groningen: wetten.nl - Regeling - Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen 2024-2030 - BWBR0049907

	<p>meer welvarende toekomst in een regio die zijn eigen identiteit behoudt en waar het fijn wonen, werken en recreëren is. ⁴</p> <p>De sociale agenda bevat 16 maatregelen die per 1 januari 2025 gefaseerd tot uitvoering worden gebracht.</p> <p>Eerder zijn de tien doelen van de sociale agenda geformuleerd en door de ministerraad en in de regio vastgesteld. Deze tien doelen zijn gebruikt om tot de zestien verschillende maatregelen te komen. De tien doelen zijn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vergroten van gelijke kansen voor kinderen en jongeren; 2. Stimuleren van meer taalbevordering, in het bijzonder voor kinderen en jongeren; 3. Meer gezonde levensjaren; 4. Verbeteren van mentale gezondheid; 5. Meer bewegen en gezonder leven; 6. Verlaging van (intergenerationele) armoede; 7. Minder problematische schulden; 8. Vergroten van (arbeids-)participatie van jongeren en inwoners die langdurig langs de kant staan; 9. Versterken van de sociale leefbaarheid; 10. Vergroten van zelfbewustzijn, trots en regionale identiteit.
<p>2. Beleidsinstrument (en)</p>	<p>Voor 2025 en 2026 worden de middelen voor de uitvoering van de sociale agenda overgeheveld aan de gemeente Groningen. De 16 maatregelen worden door de regio door afzonderlijke partijen uitgevoerd. De gemeente Groningen is, zoals</p>

⁴ [Sociale agenda voor Groningen en Noord-Drenthe gepresenteerd | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

	afgesproken in een door de regio opgesteld convenant, als budgethouder verantwoordelijk voor de verdeling van de middelen in 2025 en 2026. Later wordt de gezamenlijke governance structuur van Rijk-Regio voor de Sociale- en Economische Agenda bepaald.																
3. Financiële gevolgen A. voor het Rijk	<p>Voor maatregel 34 is in dertig jaar €3,5 miljard beschikbaar. De programma's van de sociale agenda gaan in 2025 van start. In de eerste jaren is een opbouw opgesteld. Niet alle programma's opereren vanaf het begin op 100%. Voor 2025 en 2026 is reeds budget gereserveerd op de begroting van BZK. Voor de jaren 2027 t/m 2030 zijn nu ook middelen toegevoegd aan de BZK-begroting voor de sociale agenda.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>tota al</th> <th>'2 5</th> <th>'2 6</th> <th>'2 7</th> <th>'28</th> <th>'29</th> <th>'30</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Budget</td> <td>479,2</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>79</td> <td>117</td> <td>137,6</td> <td>145,6</td> </tr> </tbody> </table>		tota al	'2 5	'2 6	'2 7	'28	'29	'30	Budget	479,2	-	-	79	117	137,6	145,6
	tota al	'2 5	'2 6	'2 7	'28	'29	'30										
Budget	479,2	-	-	79	117	137,6	145,6										
B. voor maatschappelijke sectoren	N.v.t.																
4. Nagestreefde doeltreffendheid	<p>Alle 16 maatregelen ondersteunen en versterken elkaar. Zo leidt het verminderen van schuldenproblemen in gezinnen tot betere onderwijsprestaties, minder stress en een betere gezondheid. Betere geletterdheid leidt tot grotere baankansen, een kleinere kans op financiële problemen en een betere ervaren gezondheid. Maatschappelijke organisaties als sport- en cultuurclubs dragen bij aan meer bewegen, meer sociale cohesie, minder eenzaamheid, een betere gezondheid en nog veel meer. Kortom, de doelen worden via</p>																

	<p>verschillende wegen bereikt. Op basis van de analyses en gesprekken komen we tot een sociale agenda met 16 maatregelen. Op deze manier wordt structureel impact gemaakt. Met de agenda wordt beoogd de kwaliteit van leven van Groningers en Noord-Drenten te verhogen. In het bijzonder voor de jeugd.</p>
<p>5. Nagestreefde doelmatigheid</p>	<p>Het maatregelenpakket moet ervoor zorgen dat de doelen, zoals vertaald in de 16 maatregelen, behaald worden. Deze specifieke maatregelen dienen bij te dragen aan de leefbaarheid, sociale cohesie, verbeteren van de (mentale) gezondheid, deelname aan werk, verminderen van armoede en kansen voor kinderen en jongeren en de volgende generatie.</p>
<p>6. Evaluatieparagraaf</p>	<p>Voor de 16 maatregelen uit de sociale agenda zijn output en outcome indicatoren geformuleerd. De voortgang van deze indicatoren wordt jaarlijks gemonitord, en de resultaten worden opgenomen in de Staat van Groningen & Noord-Drenthe, die door een onafhankelijke partij wordt samengesteld. Deze partij geeft ook een appreciatie van de bereikte resultaten, in het licht van de langetermijndoelstelling om met de sociale agenda een bijdrage te leveren aan het vergroten van de brede welvaart in Groningen en Noord-Drenthe naar het landelijk gemiddelde, uiterlijk in 2055.</p> <p>Daarnaast wordt er gekeken hoe de sociale agenda periodiek geëvalueerd kan worden.</p>

4. Maatwerk onuitlegbare verschillen (Maatregel 12)

Beleidskeuzes uitgelegd															
1. Doel(en)	Maatwerk bieden en dempen van onaanvaardbare verschillen in de versterking, op basis van sloop-nieuwbouw of overig maatwerk.														
2. Beleidsinstrument (en)	<p>Maatwerk bieden om onaanvaardbare verschillen in de versterking te dempen. Voorbeeld: huizen met oneven nummers aan de ene kant van een straat zouden volgens hun versterkingsadvies (licht) bouwkundig versterkt moeten worden, terwijl de woningen met even nummers aan de andere kant eerder onveilig werden verklaard en inmiddels zijn gesloopt. Dit zijn verschillen die leiden tot sociale onrust en spanningen.</p> <p>De Nationaal Coördinator Groningen (NCG) houdt gegevens bij waar bovenstaande voorbeelden gelden. Zodra de NCG de versterking van de woningen van deze gevallen uitvoert, wordt de sloop/nieuwbouw of overig maatwerk toegepast en bekostigd via deze middelen.</p>														
3. Financiële gevolgen	Het reeds beschikbare budget voor maatwerk op de BZK begroting wordt opgehoogd met € 148 mln.														
A. voor het Rijk	<p>Daarmee bedraagt het totaal beschikbare budget dat met Nij Begun beschikbaar is gesteld voor maatwerk € 240 mln. t/m 2031.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Budget (€ mln.)</th> <th>Totaal</th> <th>2025</th> <th>2026</th> <th>2027</th> <th>2028</th> <th>2029</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Maatwerk</td> <td>148</td> <td></td> <td>26</td> <td>43</td> <td>49</td> <td>30</td> </tr> </tbody> </table>	Budget (€ mln.)	Totaal	2025	2026	2027	2028	2029	Maatwerk	148		26	43	49	30
Budget (€ mln.)	Totaal	2025	2026	2027	2028	2029									
Maatwerk	148		26	43	49	30									

B. voor maatschappelijke sectoren	n.v.t.
4. Nagestreefde doeltreffendheid	<p>De maatregel is gericht op het onveiligheidsgevoel, specifiek in gebieden waar op grond van een oudere veiligheidsnorm (NPR 2018) sloop/nieuwbouw is toegepast, terwijl dat op grond van een nieuwere veiligheidsnorm (en dus bij huizen die later beoordeeld zijn) niet noodzakelijk is. Het gevoel van ongelijkheid en mogelijk ook onveiligheid bij bewoners wegnemen, zoals ook aangekondigd in de beleidsbrief Versterken⁵.</p> <p>Voor een beperkt aantal woningen is het nodig om aanvullende (versterkings-) maatregelen in te zetten om specifieke problematiek op te lossen. Zo worden bewoners die zich onveilig voelen tegemoetgekomen; pakketten worden mogelijk gemaakt die qua woningverbetering gelijkwaardig zijn aan maatregelen die ook voortvloeiden uit NPR 2018.</p>
5. Nagestreefde doelmatigheid	<p>In het kader van wegnemen van verschillen kan alleen bij onaanvaardbare verschillen sloop/nieuwbouw of overig maatwerk geboden worden. Daarom kijkt NCG gericht naar waar maatwerk in de vorm van sloop/nieuwbouw noodzakelijk is.</p>
6. Evaluatieparagraaf	<p>De voortgang van de versterkingsoperatie, schadeafhandeling en de bewonerstevredenheid zijn onderdeel van de Staat van Groningen & Noord-Drenthe. Hieruit zal niet alleen het tempomatige verloop van de versterkingsoperatie blijken, maar ook de ervaring van bewoners, de impact</p>

⁵ Kamerstuk 35 561, nr. 66

op de verduurzaming van de woningvoorraad en de impact op de leefbaarheid. De maatwerk aanpak zal met name impact hebben op de tevredenheid van bewoners.

5. Verduurzaming bij (middel) zware versterking (Maatregel 28)

Beleidskeuzes uitgelegd								
1. Doel(en)	Voor woningen die nog ingrijpend (middelzwaar of zwaar) versterkt moeten worden, worden isolatiemaatregelen gelijktijdig met de versterking van de woning toegepast. Uitgangspunt bij deze aanpak is dat de versterking niet vertraagd wordt. Het doel is om de meeste woningen in 2028 en uiterlijk 2030 te versterken en te isoleren naar het niveau van aardgasvrij-gereed.							
2. Beleidsinstrument(en)	De uitvoering van deze maatregel wordt door de NCG gedaan, gelijktijdig met de versterking van een woning. Het budget wordt toegevoegd aan de versterkingsbudgetten voor de desbetreffende woningen, zodat verduurzaming nog kan worden meegenomen in de versterking.							
3. Financiële gevolgen	Met de opvraag wordt in totaal € 192 mln. voor de jaren 2026 t/m 2031 toegevoegd aan de begroting van BZK.							
A. voor het Rijk	Budget (€ mln.)	Totaal	2026	2027	2028	2029	2030	2031
	Maatregel 28	192	41,0	39,1	38,2	28,9	22,4	22,4
B. voor maatschappelijke sectoren	n.v.t.							
4. Nagestreefde doeltreffendheid	Het versterken van middelzware of zware woningen en het verduurzamen ervan kan met extra budget voor de NCG gelijktijdig worden uitgevoerd. Hierdoor is de bewoner minder tijd kwijt en hoeft deze niet twee keer te ervaren dat er wijzigingen plaatsvinden aan de woning door versterken én verduurzamen. Verder dragen de isolatiemaatregelen bij aan het verlagen van de energierekening voor							

	bewoner én daarmee het tegengaan van energiearmoede in de regio.
5. Nagestreefde doelmatigheid	Door gelijktijdig met de versterking te verduurzamen, hoeft een woning maar eenmalig bouwwerkzaamheden te ondergaan en wordt er hierdoor bespaard op voorbereidings- en uitvoeringskosten.
6. Evaluatieparagraaf	<p>In de Staat van Groningen & Noord-Drenthe zal jaarlijks worden gerapporteerd over de voortgang van de uitvoering, en over de tevredenheid van bewoners die met de uitvoering van deze maatregel te maken hebben gehad.</p> <p>Daarnaast heeft het kabinet voor maatregel 29 uit Nij Begun toegezegd dat er meerdere keren per jaar door Rijk, regio en uitvoeringsorganisaties gekeken wordt hoe implementatie van het isolatiepakket uitpakt in de praktijk. Er wordt gekeken of ook de voortgang van isolatie onder maatregel 28 hierin kan worden meegenomen. Deze informatie wordt gebruikt door de onafhankelijke partij die de Staat van Groningen & Noord-Drenthe samenstelt bij een appreciatie van de mate waarin de maatregel bijdraagt aan een milde, makkelijke en menselijke uitvoering van de versterking én aan de langetermijndoelstellingen op het gebied van verduurzaming en isolatie.</p>

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
F. Rijkaart

